پدرنوازی و مادرنوازی

از شعار تا واقعیت

نویسنده: عادل حیدری

رد شبهات ملحدين

 no-atheism.net

 islamway1434

 no_atheism

 no_atheism

 asteira

بسم‌الله الرحمن الرحیم

اشـاره: هدف از نگاشـتن این مقاله اصـلاح یک مفهوم نادرسـت در جامعه، و درنگی جهت محاسـبه‌ی نفس اسـت که مخاطب نخسـت آن خود نگارنده می‌باشد.

با فرارسـیدن روزهایی که از آن بنام «روز پدر» و «روز مادر» یاد می‌کنند شبکه‌های اجتماعی مملو از تصاویر والدینی می‌شود که چه بسا زخم سال‌ها از قامتشـان پوسـت و اسـتخوان سـاخته، و یا پدران و مادرانی که در درون قبر آرمیده‌اند و روزی در سال یادی از آن‌ها می‌شود.

یکی در وصـف مادر و پدر شـعری می‌سـراید، دیگری هدیه‌ای تقدیم می‌کند و سومی پیام تبریک می‌فرستد...

اما آیا براسـتی ما حق مادر و پدر را شـناخته‌ایم؟ آیا مادر و پدر نوازی ما شـعار است یا واقعیت؟

در این مقاله به نکاتی اشاره خواهیم که که اندیشه در آن ما در جهت محاسبه‌ی نفس در این مورد یاری می‌کند.

نکته‌ی نخسـت: انسـان به پدر و مادرش نیکی می‌کند چون نیکی در حق او وصـیت خداسـت. ﴿وَوَصَّـيْنَا الْإِنْسَـانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْـنًا﴾ (العنکبوت: ۸) {ما به انسـان سـفارش کردیم که به پدر ومادرش نیکی کند}. لهذا نافرمانی والدین تخلف از وصیت الهی است، چقدر از ما هنگامی که دستوری از والدین دریافت می‌کند این احسـاس در وجودش می‌آید که نافرمانی آنها نقض آشـکار وصـیت الهی است؟

نکته‌ی دوم: حق والدین در قرآن همراه با توحید و نافرمانی آن ها همراه با شرک ذکر شده است:

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾ (الإسراء: ٢٣) {و پروردگارت (چنین) مقرر داشته است که : جز او را نپرستید، و به پدر و مادر نیکی کنید}.

بسیاری از علماء بر این هستند که نافرمانی والدین بزرگترین گناه کبیره پس از شرک است، یعنی بزرگتر از ربا و زنا و شراب‌خواری و سرقت و قتل و....

هنگام نافرمانی والدین چقدر این احساس در وجود ما می‌آید که اکنون مرتکب گناهی می‌شویم که خداوند آن را هم ردیف شرک به خود قرار داده است؟ گناهی بالاتر از ربا و زنا و شراب‌خواری و سرقت و قتل!

نکته‌ی سوم: خداوند در قرآن تشکر از والدین را همراه با تشکر از خود ذکر می‌کند:

﴿أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ﴾ (لقمان: ١۴) {سفارش کردیم که برای من و برای پدر و مادرت شکر به جای آور}.

نکته‌ی چهارم: این احساس در وجود انسان بیاید که هستی و وجود او از آن والدین است، و اگر آن‌ها نبودند او عدم بود.

امام احمد در مسند از عبدالله بن عمرو بن العاص روایت می‌کند که شخصی خدمت رسول الله صلی الله علیه و سلم آمد و عرض کرد: ای رسول خدا... من مقداری مال دارم ولی پدرم می‌خواهد آنرا تصرف کند، رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمودند: «خودت و مال و دارایی‌ات از آن پدرت هستید».

علما از این حدیث بردا شت کرده‌اند که مال و ثروت و دارایی فرزند مشاع بین او و پدرش است، و پدر حق دارد بدون اجازه‌ی وی در آن تصرف کند، اگر برای اسراف و در امری حرام نباشد.

چه بسیارند کسانی که امروزه بعلت اختلافات مالی بی ارزش مبتلا به عقوق والدین می‌شوند!

نکته‌ی پنجم: اطاعت و فرمانبردای از آن‌ها مگر در معصیت

﴿ وَوَ صَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ ا شْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْکَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ * وَإِنْ جَاهَدَاکَ عَلَى أَنْ تُشْرِکَ بِي مَا لَيْسَ لَکَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَ صَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ (لقمان: ۱۴و ۱۵) {و (به یاد آور) هنگامی را که لقمان به فرزندش در حالی که او را پند می داد، گفت : «ای پسرک من! به خدا شرک نیاور، بی گمان شرک، ستم بزرگی است. و به انسان درباره ی پدر و مادرش سفارش کردیم، مادرش او را با ناتوانی روی ناتوانی حمل کرد، و از شیر باز گرفتنش در دو سال ا ست، (آری، سفارش کردیم) که برای من و برای پدر و مادرت شکر به جای آور که باز گشت (همه ی شما) به سوی من است. و اگر آن دو (مشرک باشند و) تلاش کنند که تو چیزی را که به آن علم نداری شریک من قرار دهی، پس از آنان اطاعت نکن، ودر دنیا با آنان به شایستگی رفتار کن، و از راه کسی پیروی کن که (توبه کنان) به سوی من باز آمده است، سپس بازگشت (همه ی) شما به سوی من است، آنگاه شما را از آنچه انجام می دادید؛ آگاه می کنم}.

اطاعت از والدین از واجب‌ترین واجبات است و مقدم بر تمامی نوافل، امام بخاري در صحیح خود از عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنهما روایت می‌کند که مردی خدمت رسول الله صلی الله علیه و سلم رسید و عرض کرد: ای رسول خدا آمده‌ام با شما بیعت کنم برای هجرت و جهاد، رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمودند: آیا یکی از والدینت زنده است؟ آن مرد گفت: هر دوی آن‌ها زنده هستند، رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود: برگرد و با خدمت کردن به آن ها جهاد کن.

و در روایت دیگر: شـــخصـــی عرض کرد: ای رســـول خدا..از یمن برای بیعت و جهاد با شما آمده‌ام، ایشان فرمودند: آیا مادرت زنده است؟

گفت: آری...

ر سول الله صلی الله علیه و سلم فرمودند: "إلزم رجلها فإن الجنه ثم" یعنی - به پایش بچسب که بهشت آنجاست.

بســـیاری از علما با توجه به احادیث فوق، اطاعت از والدین را بطور مطلق مقدم بر عموم نوافل می‌دانند.

اویس قرنی در زمان رسـول الله صـلی الله علیه و سـلم اسـلام آورد، و خواسـت بسوی مدینه بشتابد تا دیدگانش به جمال پرنور رسول الله صلی الله علیه و سلم زیبنده شـود، اما مادر پیری داشـت که جز اویس کســی به او خدمت نمی‌کرد، اویس در یک دو راهی ســخت قرار گرفته بود، از یک ســو دیدار پیامبر و شــرف صحابی شدن، از سوی دیگر خدمت به مادر پیرش، پس از کشمکش طولانی، اویس خدمت به مادرش را به دیدار رسول الله صلی الله علیه و سلم ترجیح داد، خداوند از طریق وحی قصـه‌ی او را به خاتم پیامبران رسـاند و رسـول الله صـلی الله علیه و سلم فرمودند: بهترین انسان در نسل پس از صحابه شخصی ا ست بنام اویس، بسیار در حق مادرش نیکوکار است، هرگاه او را دیدید از او بخواهید برایتان آمرزش بطلبد، چرا که دعای او رد نمی‌شود.

محمد بن المنکدر رحمه الله می فرماید : شـــبی کامل مشـــغول مالش پاهای مادرم بودم، و برادرم عمر همان شب را تا صبح به نماز شب مشغول بود، به هیچ عنوان نمی پذیرم اجر آن شـــب خودم را با اجر و پاداش شـــب زنده داری برادرم عوض کنم.

حیوه بن شــریح در مســجد مشــغول تدریس بود که مادرش وارد مســجد شــد و گفت: ای حیوه بلند شـــو و برای مرغان دانه بده، حیوه تدریس خود را متوقف کرد و برای دانه دادن مرغ‌ها از مسجد خارج شد.

از عطاء بن ابی رباح پرسیده شد: شخصی مادرش سوگند یاد کرده که جز نماز فرض نخواند و جز روزه‌ی رمضـــان نگیرد، عطاء رحمه الله گفت: از مادرش اطاعت کند.

شخصی به امام حسن بصری رحمه الله گفت: من در گذشته حج واجب بجای آورده‌ام، و مادرم به من اجازه داده اســت حج ســـنت بجای آورم، امام حســـن بصــری رحمه الله فرمود: یک مرتبه نشــســتن تو در کنار او برایت از این حجت بهتر است.

از شیخ محمد بن صالح العثیمین رحمه الله پرسیده شد: شخصی دوست دارد دهه‌ی آخر ماه رمضان به اعتکاف بنشیند اما والدینش راضی نیستند، چه کار کند؟

شیخ پاسخ دادند: اعتکاف سنت است و اطاعت از پدر و مادر واجب، و سنت موجب ساقط شدن واجب نمی‌شود.

از شیخ شیخ محمد شنقیطی مفتی مدینه‌ی منوره پرسیده شد: شخصی در خانه نماز سنت می‌خواند، همزمان یکی از والدینش او را می‌طلبد بایستی چه کند؟

شـــیخ فرمود: بایســـتی نمازش را قطع کند، و ببیند پدر و مادرش با او چه کار دارند، چرا که اطاعت از والدین واجب است و واجب مقدم بر سنت.

پیشینیان ما اطاعت از والدین را مقدم بر دیدار جمال رسول الله صلی الله علیه وسلم و نماز شب و روزه‌ی سنت و حج سنت و جهاد کفایی و تدریس می‌دانستند، ما امروز اطاعت از والدین را فدای چه چیزهایی کرده‌ایم؟

چه بسیارند کسانی که برای اطاعت از والدین از تماشای یک مسابقه‌ی فوتبال و یک سریال تلوزیونی و یا گشت و گذار در شبکه‌های اجتماعی نمی‌گذرند! سپس با ارسال یک پیام تبریک بعنوان «روز پدر و روز مادر» تصور می‌کنند حق والدین را به جا آورده اند!

ترسم نرسی به کعبه ای اعرابی.....کاین ره که تو می‌روی به ترکستان است.

نکته‌ی ششم: پدر و مادر درهای بهشت هستند:

امام احمد رحمه الله در مسند خود از ابودرداء روایت می‌کند که رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمودند: «الْوَالِدُ أَوْسَطُ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ» یعنی پدر و مادر بهترین دروازه‌ی بهشت هستند.

چقدر از ما هنگام تعامل با پدران و مادران خود این احساس در وجودمان است که دروازه‌ای از بهشت به روی ما باز شده است؟

وقتی مادر ایاس بن معاویه از دنیا رفت او را دیدند که می‌گرید، گفتند: ای ایاس چرا گریه می‌کنی؟ فرمود: خداوند دو در برای من بسوی بهشت گشوده بود، امروز یکی از این درها بسته شد.

در زمان عمر رضی الله عنه شخصی را آوردند که مرتکب قتل شده بود، عمر رضی الله عنه فرمود: اگر مادرش زنده می‌بود و در حق او نیکی می‌کرد، امید داشتم خداوند آتش را بر او حرام کند و از گناه قتلش بگذرد.

عطاء بن یسار نقل می‌کند: روزی جوانی خدمت ابن عباس رسید و عرض کرد: ای پسرعموی رسول الله، من عاشق و دلباخته‌ی دختری بودم که خانواده‌اش

با ازدواج ما مخالفت کرده و او را به عقد دیگری در آوردند، و من هم از شـــدت غیرت آن دختر را به قتل رساندم، آیا خداوند توبه‌ی مرا می‌پذیرد؟

ابن عباس فرمود: آیا مادرت زنده است؟

گفت: خیر.

ابن عباس گفت: از خداوند بخشـــش بخواه و تا جایی که می‌توانی کار نیک انجام بده.

عطاء بن یســـار می‌گوید: پس از اینکه آن جوان رفت، از ابن عباس پرســـیدیم: چرا از او در مورد زنده بودن مادرش پرسیدی؟

ایشان فرمود: هیچ عملی را نمی شناسم که مانند نیکی به مادر گناهان انسان را پاک کند.

امام احمد رحمه الله می‌فرماید: نیکی به والدین گناهان کبیره را نیز کفاره می کند.

نکته‌ی هفتم: فروتنی در مقابل والدین.

خداوند هنگام ســـفارش به نیکی در حق والدین می‌فرماید: ﴿وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ﴾ (الإســـراء: ۲۴) {و از روی مهر بانی بال فروتنی (و خاکساری) برای آنها فرود آور}.

ابن عباس رضی الله عنهما در تفسیر آیه می‌فرماید: در پیشگاه والدینت مانند بنده‌ی ضعیف و ذلیلی باش در پیشگاه آقای تندخو و خشن.

از مصادیق تواضع و فروتنی در نزد والدین این است که انسان در پیشگاه آن‌ها با صدای بلند سخن نگوید.

روزی مادر عبدالله بن عون او را صـــدا زد و عبدالله با صـــدای بلند (درجه‌ی صدای بلند نه پرخاش) پاسخ مادرش را داد، برای اینکه این اشتباه خودش را جبران کند دو برده در راه خدا آزاد کرد.

امام محمد بن سیرین در مقابل مادرش چنان با صدای پایین سخن می‌گفت که مردم تصور می‌کردند حنجره‌اش دچار بیماری شده است.

از دیگر مصادیق تواضع در پیشگاه والدین این است که انسان هنگام راه رفتن از آن‌ها سبقت نگیرد مگر برای ضرورت.

زمانی که فرزند عمر بن ذر از دنیا رفت، از او پرســیدند: فرزندت چگونه در حق تو نیکی می‌کرد؟ پـاســخ داد: در روز هیچگـاه در راه رفتن بر من ســبقـت نمی‌گرفت و همیشه پشت سر من راه می‌رفت، و در شب جلو من حرکت می‌کرد تا گزندی نبینم.

نکته‌ی هشتم: دیدار روزانه‌ی والدین.

برای پدر و مادر هیچ چیزی باارزش تر از این نیســت که هر روز دیده‌هایش به چهره‌ی فرزندش نورانی شود، بویژه آن‌هایی پس از تشکیل خانواده دور از آن‌ها زندگی می‌کنند، تأثیر هم نشــینی روزانه با والدین اگر چه خیلی کوتاه و در اندازه‌ی چند دقیقه و در حد عرض سلام و احوالپرسی باشد به مراتب بیشتر از هزاران هدیه‌ای است که به آنها تقدیم می‌کنید.

ابوهریره -رضـــی الله عنه - هر روز صــبح که از خانه خارج می‌شــد ابتدا برای عرض سلام خدمت مادرش می‌رفت و سپس روانه‌ی کار می‌شد.

بشر حافی می‌گوید: نشستن فرزند در کنار مادرش و گوش دادن به سخنان او از جهاد در راه خدا با ارزش‌تر است.

براستی چند درصد از ما عادت کرده‌ایم هر روز قبل از اینکه روانه‌ی کار و زندگی شویم جهت عرض سلام و دست بوسی خدمت والدین برسیم؟ به این امید که همین عمل ما موجب توسعه و برکت در رزق و روزی ما شود.

بطور روزانه چه مقدار از وقت خود را با دوستان صرف می‌کنیم و چه مقدار از آن را با پدر و مادر؟

اگر بی دلیل مدت زمانی که روزانه به دوستان اختصاص می‌دهیم بیش از زمانی است که به پدر و مادر اختصاص می‌دهیم بدون شک ما مرتکب عقوق والدین شده‌ایم و نشر یک متن ادبی در روز پدر و یا روز مادر در شبکه‌های اجتماعی ما را از عقوبت این گناه نخواهد رهاند.

نکته‌ی نهم: بوسیدن والدین.

بسیاری از جوانان در دیدار با والدین به عرض سلام شفاهی بسنده می‌کنند، و عده‌ای دیگر به دست گرفتن و مصافحه اکتفا می‌کنند و دست‌بوسی را ویژه روزهای خاصی مانند عیدفطر، عیدقربان قرار داده‌اند، و این خود بزرگترین اشتباه رایج در جوامع ماست، بلکه بوسیدن دست و پیشانی والدین در هر دیداری مستحب است، اگرچه روزانه باشد، و اگرچه در یک روز چند مرتبه این دیدار صورت بگیرد، و اختصاص آن به روزها و مناسبت‌های خاص اشتباهی بسیار بزرگ است.

زمانی که ما احساس کنیم هر بوسه بر دستان و پیشانی والدین بر مقامات ما در نزد خداوند می‌افزاید، با اختصاص این اقدام ارزشمند به اعیاد، خود را از چنین فضیلتی محروم نخواهیم کرد.

نکته‌ی دهم: هدیه دادن به والدین.

از دیگر مواردی که نیکی به والدین را اثبات می کند هدیه دادن به آن‌هاست، و در هدیه دادن باید به چند مورد اشاره کرد:

أ- هدیه دادن به والدین وقت خاصـــی ندارد، و اختصـــاص آن به روزهای معین ستمی در حق ایشان است، بلکه انسان بایستی تلاش کند در روزهای مختلف برای والدینش هدایایی تدارک ببیند، اگرچه بســیار ســاده باشــد، هرکســی به اندازه‌ی توانایی خود می‌تواند هدایایی تهیه کند.

ب- انســان تلاش کند در اندازه‌ی اســتطاعت و توانایی خود بهترین هدیه‌ها را برای والدینش تهیه کند، بســیاری از جوانان هنگام تهیه‌ی هدیه به همســر و یا دوســت و آشــنا بهترین و باکیفیت‌ترین هدایا را خریداری می‌کنند، اما هنگام خرید هدیه برای پدر و مادر در پی ارزان‌ترین هدیه هســتند، که این خود بی مهری در حق والدین است.

کهمس از علمای پیشـین به شـغل گچ کاری مشـغول می‌شـد و روزی دو دینار کسب می‌کرد و هر روز با یک دینار آن برای مادرش هدیه تهیه می‌کرد.

نکته‌ی یازدهم: دعا برای والدین.

یکی از مهمترین مصادیق نیکی در حق والدین دعا در حق آن‌هاست.

ابن عباس رضی الله عنه در تفسیر آیه‌ی ﴿**أَنِ اشْكُرْ لِی وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ**﴾ (لقمان: ۱۴) می‌فرماید: هرکســـی در روز پنج مرتبه نماز بخواند شـــکر خدا را بجای آورده ا ست، و هرک سی پس از پنج نماز برای پدر و مادرش دعا کند شکر پدر و مادر را بجای آورده است.

و دعا کردن برای پدر و مادر از صفات پیامبران است:

نوح علیـه الســـلام چنین دعـا کرد: ﴿**رَبِّ اغْفِرْ لِی وَلِوَالِـدَيَّ**﴾ (نوح: ۲۸) {پروردگارا! مرا و پدر و مادرم را بیامرز}.

سلیمان علیه السلام چنین دعا کرد: ﴿رَبِّ أَوْزِعْنِی أَنْ أَشْکُرَ نِعْمَتَکَ الَّتِی أَنْعَمْتَ عَلَیَّ وَعَلَی وَالِدَیَّ﴾ (النمل: ۱۹) {پروردگارا ! به من توفیق ده تا شکر نعمتهایی را که بر من وبر پدر و مادرم ارزانی داشته ای بجای آورم}.

ابراهیم علیه السلام چنین دعا کرد: ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لِی وَلِوَالِدَیَّ وَلِلْمُؤْمِنِینَ یَوْمَ یَقُومُ الْحِسَـــابُ﴾ (إبراهیم: ۴۱) {پروردگارا ! مرا و پدر و مادر مرا ، و مؤمنان را (در) روزی که حساب بر پا می شود بیامرز}.

و خداوند به ما د ستور داده برای پدر و مادرمان چنین دعا کنیم: ﴿رَبِّ ارْحَمْهُمَا کَمَا رَبَّیَانِی﴾ (الإسراء: ۲۴) { پروردگارا ! به آنان رحمت آور ، همانگونه که مرا در کودکی پرورش دادند}.

این دعا پس از وفات پدر و مادر از اهمیت بیشتری برخوردار است، چرا که پدر و مادری که در قبر قرار گرفته‌اند بشدت نیازمند دعای فرزندانشان هستند.

رسول الله صلی الله علیه و سلم می‌فرماید: هرگاه انسان از دنیا برود پرونده‌ی اعمال او بسته می شود مگر سه چیز، که یکی از آن‌ها فرزند صالحی ا ست که برای پدر و مادرش دعا می‌کند.

نکته‌ی دوازدهم: ارتباط با دوستان والدین.

یکی از مهمترین مصـــادیق نیکی در حق والدین، ارتباط داشـــتن با نزدیکان و دوستان آن‌هاست.

عبدالله بن دینار نقل می‌کند که روزی عبدالله بن عمر در اطراف مکه بادیه نشـینی را دید، به محض دیدن او از الاغش پیاده شـد و خدمت او سـلام عرض کرد، ســپس او را بر الاغ خود ســوار کرد و عمامه‌اش را به ســر او پوشــاند، من گفتم: ای عبدالله...این شــخص بادیه نشــین بود و با کمتر از این هم راضــی می‌شـد!، عبدالله بن عمر رضـی الله عنه فرمود: این شـخص دوسـت پدرم عمر

بود، و من از رسول الله صلی الله علیه و سلم شنیدم که فرمودند: بهترین نیکی این است که انسان با دوستان پدرش رابطه داشته باشد. روایت امام مسلم

براستی چند درصد از ما به این روایت بسیار ارزشمند عمل می‌کنیم؟ چند درصد از مردم پس از وفات پدر و مادرشان با دوستان آنها رابطه برقرار می‌کنند و گاهی برایشان هدیه می‌خرند، و یا اگر دچار مشکلی شدند بخاطر دوستی با پدرشان تلاش می‌کنند از مشکلات آن‌ها بکاهند؟

نکته‌ی سیزدهم: صدقه دادن به نیت والدین

از دیگر مصادیق نیکی به والدین صدقه دادن به نیت آن‌ها ست، مراد از صدقه دادن تنها بخشش دینار و درهم نیست، ربیع بن خثیم هرگاه خار و خا شاک را از راه بلند می‌کرد می‌فرمود: «این به نیت مادرم، این به نیت پدرم»، صدقه شامل هرکار نیکی می‌شود اعم از عبادات مالی محض مانند کمک به بینوایان و یتیمان و ساخت مدرسه و مسجد و ... و یا کمک‌های مالی و بدنی مانند ادای حج و عمره، و یا عبادات بدنی محض مانند برداشتن خار و خاشاک از راه و یا کمک کردن به انسانی در حمل کالایش و....

خاتمه: با اندیشه در موارد فوق، هر یک از ما خود را محاسبه کند.